O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA INVESTITSIYA MUHITINI YAXSHILASH YO‘NALISHLARI

Usmonova Dilbar Bahadir qizi
Buxoro Xalqaro Universiteti magistranti
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna
Mintaqaviy va Korporativ Strategiyalar kafedrasi dotsenti

Qabul qilindi: 07.10.2025
Ko‘rib chiqildi: 08.10.2025
Tasdiqlandi: 09.10.2025

Kalit so‘zlar:
kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, investitsiya muhiti, sarmoya, iqtisodiy islohotlar, investitsion faoliyat, biznes muhit.

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohalarida investitsiya muhitini yaxshilash yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Investitsion faollikni oshirish, huquqiy va iqtisodiy sharoitlarni takomillashtirish, xorijiy sarmoyalarni jalb qilishda yaratilayotgan imkoniyatlar yoritilgan. Shuningdek, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish bo‘yicha taklif va tavsiyalar berilgan. Maqola kichik biznes subyektlari uchun qulay investitsiya muhitini shakllantirishning dolzarb jihatlariga e’tibor qaratadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 14.05.2019 yildagi PF-5718-son “Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash va himoya qilish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi farmoniga asosan bozor iqtisodiyoti sharoitida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakat iqtisodiyotining barqaror o‘sishida, yangi ish o‘rinlarini yaratishda va aholining daromadini oshirishda muhim o‘rin tutadi. Ayniqsa, iqtisodiy islohotlarning hozirgi bosqichida O‘zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilash, tadbirkorlikni rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

1. Huquqiy va institutsional asoslarni takomillashtirish кichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun barqaror huquqiy muhit yaratilishi zarur. Shu maqsadda O‘zbekiston hukumati tadbirkorlar faoliyatini tartibga soluvchi me’yoriy hujjatlarni soddalashtirish, ortiqcha byurokratik to‘siqlarni bartaraf etish, litsenziya va ruxsatnoma tizimini raqamlashtirishga alohida e’tibor qaratmoqda. Shuningdek, investorlarga mulk daxlsizligi, sud himoyasi va shartnoma majburiyatlarining bajarilishi kafolatlarini ta’minlash orqali ishonch muhitini shakllantirish choralari ko‘rilmoqda.

Bundan tashqari, **litsenziyalash va ruxsat berish tizimini raqamlashtirish** orqali davlat nazorati mexanizmlarining shaffofligi oshmoqda. "Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali" (my.gov.uz) orqali tadbirkorlar hujjatlarni masofadan turib topshirish, ro'yxatdan o'tish, soliqqa oid ma'lumotlarni olish imkoniga ega bo'ldilar. Bu jarayon, o'z navbatida, **inson omiliga bog'liqlikni kamaytirib**, korrupsiya xavfini sezilarli darajada pasaytirmoqda.

Huquqiy va institutsional asoslarni takomillashtirish — bu kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda **asosiy strategik yo'nalish** hisoblanadi. Bu jarayon faqat qonunlarni soddalashtirish bilan cheklanmay, balki butun iqtisodiy muhitni — davlat boshqaruvi, sud tizimi, mulk munosabatlari, investitsion kafolatlar tizimini tubdan o'zgartirishni nazarda tutadi.

2. Moliyaviy qo'llab-quvvatlash va investitsiya infratuzilmasini rivojlantirish kichik biznes uchun moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatini kengaytirish investitsiya muhiti sifatining muhim ko'rsatkichidir. shu yo'nalishda tijorat banklari tomonidan imtiyozli kreditlar va mikromoliyaviy xizmatlar ko'lamini kengaytirish, investitsiya va innovatsion fondlarni tashkil etish, startap loyihalarini moliyalashtirish mexanizmlarini rivojlantirish ishlari olib borilmoqda. Bundan tashqari, venchur kapital, lizing, kafillik va sug'urta tizimlarini rivojlantirish kichik biznesning investitsion salohiyatini oshiradi.

Jahon tajribasiga ko'ra, mikromoliyalashtirish tizimi (M. Yunusning "Grameen Bank" modeli asosida) **kam resursli, lekin tadbirkorlik g'oyasiga ega shaxslarni iqtisodiy faoliyatga jalb qilishning eng samarali mexanizmlaridan biridir**.

3. Soliq va bojxona siyosatini liberallashtirish

Soddalashtirilgan soliq tizimi kichik biznes uchun muhim qulaylik yaratadi. Davlat subsidiyalari va soliq imtiyozlarining iqtisodiy tarmoqlarga, xususan to'qimachilik sanoatiga ta'siri masalasi xalqaro va milliy miqyosda ko'plab ilmiy izlanishlarning markazida turib kelmoqda. Ushbu yo'nalishdagi adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, moliyaviy rag'batlantirish choralarining atijadorligi ko'plab omillarga – iqtisodiy siyosatning barqarorligiga, institutsional muhitga, moliyaviy boshqaruv tizimining sifatiga va korxonalarning strategik rejalashtirish darajasiga bevosita og'liqdir[1]

4.Infratuzilma va erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish investitsiyalar oqimini jalb etishda infratuzilmaning ahamiyati beqiyos. Shu sababli O'zbekistonda erkin iqtisodiy zonalar (EIZ), kichik sanoat zonalari va texnoparklar tashkil etilib, ularga zarur transport, energetika va kommunikatsiya tarmoqlari bilan ta'minlash ishlari olib borilmoqda. Bunday zonalarda faoliyat yurituvchi korxonalar uchun soliq va bojxona imtiyozlari taqdim etilishi investorlar uchun qo'shimcha rag'bat bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, soliq va bojxona imtiyozlari, ruxsat berish

tartibotlarining soddaligi investorlar uchun **xavfsiz va prognoz qilinadigan muhit** yaratmoqda.

5.Raqamlashtirish va byurokratik to‘siqlarni kamaytirish davlat xizmatlarini raqamlashtirish orqali tadbirkorlar uchun qulay, shaffof va tezkor tizim yaratilmoqda. “Yagona oyna” tamoyili asosida biznesni ro‘yxatdan o‘tkazish, litsenziya va ruxsatnomalarni onlayn tarzda olish imkoniyatlari kengaytirildi. Bu esa korrupsiya xavfini kamaytirib, tadbirkorlik faoliyatining samaradorligini oshirmoqda.

6. Kadrlar salohiyatini oshirish va tadbirkorlik madaniyatini rivojlantirish

kichik biznesni rivojlantirishda malakali kadrlar va innovatsion fikrlovchi tadbirkorlarning o‘rni muhim. Shu bois ta’lim tizimida tadbirkorlik, biznes boshqaruvi va investitsiya menejmenti fanlarini chuqur o‘qitish yo‘lga qo‘yilmoqda. Bundan tashqari, ayollar va yoshlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash dasturlari ham investitsiya muhitining ijobiy rivojiga turtki bo‘lmoqda. Zamonaviy iqtisodiy islohotlar sharoitida kadrlar tayyorlash tizimini bozor talablari bilan integratsiyalash zarur.

Xulosa. O‘zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash, investitsiya muhitini yaxshilash yo‘lida izchil islohotlar olib borilmoqda. Ushbu islohotlar natijasida mamlakatda tadbirkorlik faoliyati uchun qulay sharoitlar yaratilib, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligi va barqarorligi oshib bormoqda. Kelgusida bu sohada huquqiy barqarorlikni mustahkamlash, moliyaviy imkoniyatlarni kengaytirish, raqamlashtirishni chuqurlashtirish orqali investitsion jozibadorlikni yanada oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yhati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyevning 2024-yil 20-yanvardagi “Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash va investitsiya muhitini yanada yaxshilash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ–45-son qarori.
2. O‘zbekiston Respublikasi “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni. — Toshkent: Adolat, 2020.
3. Mirziyoyev, Sh. M. *Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi*. — Toshkent: O‘zbekiston, 2022.
4. Karimov, I. A. *O‘zbekiston XXI asr bo‘sag‘asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari*. — Toshkent: O‘zbekiston, 1997.
5. Qosimov, A. va Jo‘rayev, B. *Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning iqtisodiyotdagi o‘rni*. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.

6. Ismoilova, M. *O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilashning huquqiy asoslari*. // "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy jurnali, №3, 2023. — B. 45–52.
7. Yodgorova Sh.X *"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"* Davlat subsidiyalari va soliq imtiyozlarining to'qimachilik moliyasiga ta'siri" ilmiy jurnali 2025-yil, aprel. № 4-son.